

Motion till riksdagen 2021/22:2840

av **Betty Malmberg (M)**

Demokratin stärks av välinformerade väljare

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att till valet 2022 överväga en funktion som kan öka väljares möjlighet att göra välinformerade val till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Mellan åren 2018 och 2022 firar riksdagen 100 år av demokrati och uppmärksammar därmed besluten om införandet av allmän och lika rösträtt. Gott om informationsmaterial har utarbetats och bland dessa ett med rubriken ”Demokratin står aldrig stilla”. Magasinet riktar sig till gymnasiestuderande och inleds med en krönika av talman Andreas Norlén som framhåller vikten av samhällsengagemang och demokrati. Det skriver vi alla under på. Men mer måste göras för att underlätta medborgares möjlighet att göra välinformerade val då det gäller vad olika partier faktiskt vill åstadkomma och hur de ska finansiera det.

En liknande motion väcktes under riksmötet 2018/19. Utskottet instämde då i intentionerna med motionen och menade liksom undertecknad: ”Det är för demokratins skull viktigt att väljarna ges goda möjligheter att sätta sig in i och jämföra olika partiers förslag och dessas effekter.”

Det gläder mig att utskottet förstår behovet av en objektiv jämförelse mellan partierna varför det samtidigt förvånar att de likafullt anser att gemene man kan sköta detta på egen hand. Inför valet 2018 presenterade webbtidningen Altinget (18.08.22) en intressant sammanställning där de summerade hur riksdagspartierna under den förutvarande sexveckorsperioden hade gjort 64 nya utspel och lanserat än fler vallöften. Något som fortsatte ända fram till den sista veckan före valet. Altingets studie visade vidare att samtliga riksdagspartier inte ens hade presenterat sina valmanifest 12 dagar före valdagen. En utveckling som väntas fortgå även inför valet 2022.

Resultaten i studien tydliggör att det för den enskilde väljaren blir svårt att uppfatta de olika löftena men också att skilja partierna åt. Det är inte hållbart om vi värnar demokratin och vill att väljarna ska kunna göra informerade val. Det är också omöjligt att veta om de olika löftena är realistiska att genomföra. Löftena måste ju finansieras på något sätt. I debatten hörs allt oftare hur viktigt det är att kunna göra faktabaserade beslut. Men det bör även gälla väljarnas möjlighet till välinformerade val. Allt annat är dålig respekt för väljarna och för demokratin.

För att vi ska kunna upprätthålla väljarnas förtroende för demokratin och utveckla densamma är det därför viktigt att nya inslag prövas. Nederländerna har sedan 1986 använt en intressant metod för att ge väljarna bättre inblick i de olika partiprogrammen inför parlamentsvalet. De använder de fristående statliga instituten, CPB (Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis) och PBL (Netherlands Environmental Assessment Agency), dit samtliga partier kan skicka sina respektive partiprogram för en seriös och opartisk bedömning. Det är helt frivilligt för partierna att skicka in sitt respektive partiprogram för utvärdering. Men eftersom partierna vill framstå som uppriktiga och vill visa på att deras program tål att granskas använder sig det stora flertalet av denna möjlighet. I god tid före valet skickar de därför in sitt partiprogram till CPB och PBL, vilka sedan gör en analys av detsamma. Utvärderingarna publiceras en dryg månad före valet och väljarna kan då ta del av en opartisk bedömning av de olika partiprogrammens effekter på frågor såsom: statsbudgeten, inflation, arbetslöshet, tillväxt, miljö m.m. Väljarna får således en realistisk och kvalitativ utvärdering redan före valet och erbjuds därmed en bättre möjlighet att göra sitt ”rätta val”. Även svenska väljare bör erbjudas en liknande möjlighet.

Med hänvisning till ovanstående anser undertecknad att riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att inrätta motsvarande funktion i Sverige så att kvaliteten i valdebatten 2022 kan förbättras. På så sätt ges väljarna möjlighet att göra objektiva jämförelser mellan olika partiers valprogram, vilket skulle stärka demokratin. Detta måste riksdagen ge regeringen tillkänna.

Betty Malmberg (M)